

Ο χαρακτηριστικός γ' αφορκισμός του Βαπτίσματος

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](http://www.pemptousia.gr/?p=87965)

Το σημείο που εξετάζει η μελέτη του ιεροδιακόνου Kaisáριου (Δημήτριου) Χρόνη για την Ποιμαντική και τελετουργική προσέγγιση του μυστηρίου του Βαπτίσματος (προηγούμενη δημοσίευση: www.pemptousia.gr/?p=87965) είναι οι αφορκισμοί, οι οποίοι συνεχίζονται με την ανάλυση του τρίτου απ' αυτούς.

Αντίθετα ο αφορκισμός γ' (**«Κύριε Σαβαώθ, ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, οἰώμενος πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν, ἐπίβλεπον ἐπὶ τὸν δοῦλον (δούλην) σου, ἐκζήτησον, ἐξερεύνησον, καὶ ἀπέλασον ἀπ' αὐτοῦ (αὐτῆς) πάντα τὰ ἐνεργήματα τοῦ Διαβόλου. Ἐπιτίμησον τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι, καὶ δίωξον αὐτά, καὶ καθάρισον τὸ ἔργον τῶν χειρῶν σου, καί, τῇ ὀξείᾳ σου χρησάμενος ἐνεργείᾳ, σύντριπον τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ (αὐτῆς) ἐν τάχει, καὶ δὸς αὐτῷ (αὐτῇ) νίκας κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἀκαθάρτων αὐτοῦ πνευμάτων· ὅπως, τοῦ παρὰ σοῦ ἐλέους τυγχάνων (τυγχάνουσα), καταξιωθῇ τῶν ἀθανάτων καὶ ἐπουρανίων σου μυστηρίων, καὶ δόξαν σοι ἀναπέμψῃ, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων[131]»**), δεν είναι εξορκισμός, αλλά ευχή προς τον Θεό, από το έλεος και την φιλάνθρωπο δύναμη του οποίου ζητεί την τελική συντριβή του Σατανά **«ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ μέλλοντος»** να προσέλθει στο ἅγιο βάπτισμα[132].

Πηγή: commons.wikimedia.org

Η μετά τον γ' αφορκισμό ευχή «**Ὁ ὢν, Δέσποτα Κύριε, ὁ ποιήσας τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα σὴν καὶ ὁμοίωσιν, καὶ δοὺς αὐτῷ ἐξουσίαν ζωῆς αἰωνίου· εἴτα ἐκπεσόν τα διὰ τῆς ἁμαρτίας μὴ παριδών· ἀλλ' οἰκονομήσας διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ σου τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου· Αὐτὸς καὶ τὸ πλάσμα σου τοῦτο, λυτρωσάμενος ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ, πρόσδεξαι εἰς τὴν βασιλείαν σου τὴν ἐπουράνιον. Διανοίξον αὐτοῦ (αὐτῆς) τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας, εἰς τὸ αὐγάσαι ἐν αὐτῷ (αὐτῇ) τὸν φωτισμὸν τοῦ Εὐαγγελίου σου. Σύζευξον τῇ ζωῇ αὐτοῦ (αὐτῆς) Ἄγγελον φωτεινόν, ῥυόμενον αὐτὸν (αὐτήν) ἀπὸ πάσης ἐπιβουλῆς τοῦ ἀντικειμένου, ἀπὸ συναντήματος πονηροῦ, ἀπὸ δαιμονίου μεσημβρινοῦ, ἀπὸ φαντασμάτων πονηρῶν[133]**». Στα χειρόγραφα φέρει την επιγραφή «**εὐχη μετὰ το ποιῆσαι κατηχούμενον προς το προς ὥραν βαπτίζειν (ἢ εἰς τον προσῶραν βαπτιζόμενον)**», που είναι δηλωτική του χρόνου κατά τον οποίο αρχικά λεγόταν.

Ενώ δηλαδή οι προηγούμενες ευχές και εξορκισμοί διαβάζονταν κατά την διάρκεια και προς το τέλος της κατηχήσεως, με την παρούσα άνοιγε ο καθ' αυτό κύκλος των βαπτισματικών πράξεων, προφανός την προηγούμενη από το βάπτισμα ημέρα ή και κατά την ίδια ημέρα που τελούταν το βάπτισμα πριν την έναρξη της

βαπτισματικής θείας λειτουργίας.

Στην ευχή αυτή ενσωματώνεται και η εμφύσηση και η δεύτερη σφράγιση από τον ιερέα, αλλά και ένας τελικός εξορκισμός πρό και μετά την σφράγιση[134] (**«*ρύόμενον αὐτὸν (αὐτήν) ἀπὸ πάσης ἐπιβουλῆς τοῦ ἀντικειμένου...Ἐξέλασον ἀπ’ αὐτοῦ (αὐτῆς) πᾶν πονηρὸν καὶ ἀκάθαρτον πνεῦμα, κεκρυμμένον καὶ ἐμφωλεῦον αὐτοῦ (αὐτῆς) τῇ καρδίᾳ (καὶ λέγει τοῦτο ἐκ γ’). Πνεῦμα πλάνης, πνεῦμα πονηρίας, πνεῦμα εἰδωλολατρίας καὶ πάσης πλεονεξίας· πνεῦμα ψεύδους καὶ πάσης ἀκαθαρσίας, τῆς ἐνεργούμενης κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Διαβόλου. Καὶ ποιήσον αὐτὸν (αὐτήν) πρόβατον λογικὸν τῆς ἁγίας ποιμένης τοῦ Χριστοῦ σου, μέλος τίμιον τῆς Ἐκκλησίας σου, σκεῦος ἡγιασμένον, υἱὸν (θυγατέρα) φωτὸς καὶ κληρονόμον τῆς βασιλείας σου· ἵνα, κατὰ τὰς ἐντολάς σου πολιτευσάμενος (πολιτευσάμενη), καὶ φυλάξας (φυλάξασα) τὴν σφραγίδα ἄθραυστον, καὶ διατηρήσας (διατηρήσασα) τὸν χιτῶνα ἀμόλυντον, τύχη τῆς μακαριότητος τῶν Ἀγίων ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. Χάριτι, καὶ οἰκτιρμοῖς, καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ’ οὗ εὐλογητὸς εἶ, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων[135]»***), που αποτελεί, τρόπον τινά, περίληψη και ανακεφαλαίωση των αφορκισμῶν που προηγήθηκαν.

Ο συνοπτικός αυτός εξορκισμός είχε συνέπειες στην λειτουργική πράξη. Ἐτσι από μερικούς κώδικες η ευχή αυτή χαρακτηρίζεται ως «ἀφορκισμός δ’», ενώ κατ’ ἄλλα χειρόγραφα χρησιμοποιούταν σε ὥρα ανάγκης ως υποκατάστατο ὅλης της προηγούμενης αφορκιστικής διαδικασίας[136].

Ἐπεται ἡ «**ἀπόταξις**» καὶ ἡ «**σύνταξις**» καὶ ἡ «**ὁμολογία τῆς πίστεως**»: «**Ἀποτάσῃ τῷ Σατανᾷ; Καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ; Καὶ πάσῃ τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ; Καὶ πᾶσι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ; Καὶ πάσῃ τῇ πομπῇ αὐτοῦ;**

Καὶ ἀποκρίνεται πρὸς ἕκαστον ὁ Κατηχούμενος ἢ ὁ Ἀνάδοχος αὐτοῦ, εἴ ἐστὶν ὁ βαπτιζόμενος (βαπτιζομένη) βάρβαρος ἢ παιδίον καὶ λέγει·

Ἀποτάσσομαι.

Καὶ ὅταν εἴπῃ τρίς, ἐρωτᾷ πάλιν ὁ Ἱερεὺς τὸν βαπτιζόμενον.

Ἀπετάξω τῷ Σατανᾷ;

Καὶ ἀποκρίνεται ὁ Κατηχούμενος ἢ ὁ Ἀνάδοχος αὐτοῦ.

Ἀπεταξάμην.

Καὶ ὅταν εἶπῃ τρίς, λέγει ὁ Ἱερεὺς·

Καὶ ἐμφύσησον, καὶ ἔμπτυσον αὐτῷ.

Καὶ τοῦτο ποιήσαντος, στρέφει αὐτὸν ὁ Ἱερεὺς κατὰ ἀνατολάς, κάτω τὰς χεῖρας ἔχοντα καὶ λέγει αὐτῷ τρίς.

Συντάσσει τῷ Χριστῷ;

Καὶ ἀποκρίνεται ὁ Κατηχούμενος ἢ ὁ Ἀνάδοχος, λέγων·

Συντάσσομαι. (ἐκ τρίτου)

Εἶτα πάλιν λέγει αὐτῷ ὁ Ἱερεὺς ἐκ τρίτου.

Συνετάξω τῷ Χριστῷ;

Καὶ ἀποκρίνεται.

Συνεταξάμην.

Καὶ πάλιν λέγει·

Καὶ πιστεύεις αὐτῷ;

Καὶ ἀποκρίνεται.

Πιστεύω αὐτῷ, ὡς Βασιλεῖ καὶ Θεῷ.

Καὶ λέγει τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως·

Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν Μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. Φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα. Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς Οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ Ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν.

Εἰς Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Ὁμολογῶ ἓν Βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν. Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

[Συνεχίζεται]

[131] Βλ. Μικρόν Ευχολόγιον ἢ Αγιασματάριον, «Ακολουθία τοῦ Αγίου Βαπτίσματος» εκδ. Αποστολικῆς Διακονίας, σελ. 58-59.

[132] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ», τομ. «ἅγιον Βάπτισμα», εκδ. Ιερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996, σ 200

[133] Βλ. Μικρόν Ευχολόγιον ἢ Αγιασματάριον, «Ακολουθία τοῦ Αγίου Βαπτίσματος» εκδ. Αποστολικῆς Διακονίας, σελ. 59-60.

[134] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ», τομ. «ἅγιον Βάπτισμα», εκδ. Ιερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996, σ. 201.

[135] Βλ. Μικρόν Ευχολόγιον ἢ Αγιασματάριον, «Ακολουθία τοῦ Αγίου Βαπτίσματος» εκδ. Αποστολικῆς Διακονίας, σ. 60

[136] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ», τομ. «άγιον Βάπτισμα», εκδ. Ιερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996, σ 201.